

Список використаної літератури

1. Васильєв В. Посібник до вивчення розділу «Кадрова робота з державними службовцями». Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2006. 72 с.
2. Кривоконь Н. Професія працівника соціального захисту населення : вимоги та типізація. *Практична психологія та соціальна робота*. 2000. № 4. С. 43-45.
3. Мельник С. Перспективи підготовки фахівців для соціальної сфери. *Соціальний захист*. 2002. № 8. С. 22-25.
4. Мигович І. Теоретичні засади соціальної роботи. Ужгород: Говерла, 2007. 416 с.
5. Папська А. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю. Київ: УДЦССМ, 2001. 192 с.
6. Поліщук В. Професійна підготовка фахівців соціальної сфери: зарубіжний досвід. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2003. 184 с.
7. Соціальна робота з конкретними групами клієнтів / за ред. Т. Семигіної, І. Григи. Київ: Києво-Могилянська Академія, 2004. 166 с.

Людмила Петришин

доктор педагогічних наук, професор
кафедри соціальної роботи, спеціальної освіти і
менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль

КАЙДЗЕН ЯК ТВОРЧО-КОНСТРУКТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті висвітлюються питання впровадження кайдзен технології в освітній процес, аналізується категорія «кайдзен технологія» як складна процесуальна складова навчально-виховного процесу, характеризуються ключові принципи філософії кайдзен, висвітлюється вплив кайдзен технології на формування креативно-конструктивного виду діяльності педагогічних працівників.

Ключові слова: освітня діяльність, система кайдзен, творчо-конструктивний підхід, творчість, креативність.

Постановка проблеми. Система кайдзен, як свого роду інноваційна форма навчання забезпечує: підвищення розуміння творчо-конструктивного аспекту знань, генерацію знань та практичну їх орієнтацію на конструктивне прийняття професійних рішень,

безперервний розвиток творчого мислення, спрямованого на постійне вдосконалення. Слід звернути увагу, що система кайдзен завбачає постійне прагнення до вдосконалення, а використання технології кайдзен у навчальному процесі досліджували вітчизняні та зарубіжні дослідники Д. Асонов та А. Дворецький (потенціал та психологічні особливості реалізації кайдзен в Україні), Е. Гайнеєв (кайдзен-технологія у підготовці висококваліфікованих працівників), І. Гончарова та О. Гончаров (використання кайдзен-технології в навчальному процесі), С. Єрмакова (концепція кайдзен: особливості формування інноваційно зорієнтованого професійного середовища фахівця), Н. Кононець (кайдзен-технологія як педагогічна технологія ресурсно-орієнтованого навчання), М. Коленсо (стратегія кайдзен для успішних організаційних змін), Р. Маурер (метод кайдзен), І. Масаакі (гемба кайдзен, кайдзен ключ до успіху), Р. Нікітін (філософія кайдзен у бережливому виробництві), О. Рудківський (удосконалення системи управління інноваціями), Л. Сергеева (кайдзен як комплексна концепція управління) та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кайдзен творчо впливає на формування креативно-конструктивного виду діяльності педагогічних працівників, це підтверджується конкретизацією переваг кайдзен технології у професійній підготовці педагогічних працівників, основою якої стала ідея: освоєння соціального досвіду, основних соціальних ролей, відповідних провідній діяльності, норм і правил суспільної поведінки; формування готовності до творчого напрямку своєї професійної діяльності відповідно до особистими інтересами, індивідуальними особливостями і здібностями; формування і розвиток знань, установок, особистісних орієнтирів і норм творчо-конструктивної взаємодії. [1; 3].

Слід зауважити, що технологія кайдзен як інноваційна технологія вдосконалення особистості та спосіб життя і мислення, спрямований на конструктивну дію, шляхом використання внутрішніх ресурсів і творчого потенціалу. При цьому необхідно розвивати творче мислення, спрямоване на постійне вдосконалення як самих себе, так і в своїх учнів. Важливо усвідомити, вдосконалення – це нескінченний процес, і дана технологія так само працює постійно і безперервно [1].

У контексті дослідження технології кайдзен слід звернути увагу на ключові принципи філософії Кайдзен, які виокремлює доктор Харрінгтон Дж. (Н. James Harrington):

– безперервні зміни – принцип, що характеризує саму суть кайдзен, тобто, безперервні малі зміни у всіх сферах життєдіяльності особистості;

– відкрите визнання проблем – всі проблеми відкрито виносяться на обговорення (там, де немає проблем, вдосконалення неможливо);

– пропаганда відкритості – мала ступінь відособленості (особливо порівняно із західними компаніями) між відділами та робочими місцями;

– створення робочих команд – кожен працівник стає членом робочої команди та відповідного гуртка якості (новий для організації працівник входить також до складу клубу «перволіток»);

– управління проектами за допомогою міжфункціональних команд – жодна команда не буде працювати ефективно, якщо вона діє тільки в одній функціональній групі;

– розвиток самодисципліни – вміння контролювати себе і шанувати як самого себе, так і інших працівників та організацію в цілому;

– самовдосконалення (привчити себе визначати питання, за які особисто відповідатимеш, на відміну від тих, за які відповідатимуть інші та починати з вирішення власних завдань);

– інформування кожного співробітника – весь персонал повинен бути повністю інформований про свою діяльність;

– делегування повноважень кожному співробітникові – передача певного обсягу повноважень кожному співробітникові;

– усунення основної причини та запобігання рецидивів (не плутати причину проблеми з її проявами);

– вбудова якості в процес (якість повинна вбудовуватися в процес, адже перевірка не створює якості);

– стандартизація (потрібні методи, що дозволяють закріпити досягнутий успіх) [4, с. 68].

У ході наукового дослідження, ми конкретизували категорію кайдзен технологія – це складна процесуальна складова навчально-виховного процесу, націлена на вивчення та засвоєння знань, досягнення поставленої мети в процесі творчої взаємодії та пошуку конструктивного рішення професійних питань, формує креативного, конструктивно-мобільного фахівця з прагненням до самовдосконалення у професійній сфері. Загалом, кайдзен технологія є системою вдосконалення особистості, і має на увазі планомірне

поліпшення у всіх сферах життєдіяльності людини: професійній, громадській і особистій.

Слід зазначити, що окрім того, технологія кайдзен виступає довгостроковою стратегією розвитку та вдосконалення особистості, що має певні цілі і використовує в процесі їх досягнення творчий потенціал особистості. Вдосконалення особистості неможливе без творчості або здатності до творчості (креативності), творчого підходу до дії, професійної діяльності та життєтворчості, саме тому ми стверджуємо, що кайдзен технологія в своїй основі ґрунтується саме на творчості.

Сама ж творчість – продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні і духовні цінності суспільного значення, її основою є формування у студентів різноманітних, глибоких і міцних систем знань, максимальна стимуляція самостійної діяльності студентів, розвиток стійких творчих інтересів, цілеспрямованості творчих пошуків, наполегливості під час виконання завдань [7, с. 58]. В свою чергу креативність є певною здатністю до творчості і вважається особливою якістю особистості. За Е. Торренсом, креативність є загальною особливістю особистості і впливає на творчу продуктивність незалежно від сфери прояву особистісної активності [9]. Саме тому впровадження кайдзен технології у процес підготовки педагогічних працівників сприяє творчості учасників навчально-виховного процесу і розвиває креативність та здатність до творчо-конструктивної взаємодії.

Основою технології кайдзен є творчо-конструктивний підхід до освітньої діяльності, який у свою чергу сприятиме таким факторам:

- формуванню навчальних цілей і завдань з урахуванням природних задатків особистості;

- позитивній взаємодії та виокремленню з навчального матеріалу особистісно значимих елементів, які стимулюватимуть творче мислення;

- регламентуванню авторської творчо-конструктивної позиції щодо розв'язання професійних завдань;

- формуванню позитивного досвіду в реалізації творчих та конструктивних дій у професійній педагогічній діяльності [5; 7; 8].

Висновки. Формування творчо-конструктивної взаємодії у технології кайдзен на нашу думку повинно складатися з трьох етапів: інформаційно-теоретичного; реконструктивно-творчого; креативно-

репрезентативного [6]. Усі етапи кайдзен технології повинні бути зреалізовані в безперервному процесі підготовці педагогічних працівників. У японському варіанті цей процес називається - «muda». Більшість робіт є послідовністю дій, які перетворюють вихідний матеріал в кінцевий готовий продукт. Частина цих дій додає цінність продукту, а частина немає. Та частина, що не додає цінності є втратами і повинна бути усунена, тобто повинні усуватися всі втрати у навчальному процесі [2, с. 145].

Загалом, кайдзен технологія – це технологія поступального і постійного вдосконалення особистості і базується на комплексній концепції, що охоплює філософію, лін-освіту, теорію та інструменти менеджменту та націлена на творчо-конструктивну взаємодію усіх учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Борозинець І. М. Інноваційний стиль педагогічної діяльності в умовах глобалізації освіти. Військова освіта. 2011. № 2 (24). С. 39–147.
2. Єрмакова С. С. Концепція кайдзен: особливості формування інноваційно зорієнтованого професійного середовища майбутнього фахівця. Наука і освіта. 2016. № 6. С. 141-147.
3. Концепція розвитку педагогічної освіти. 2018. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/17105>
4. Масааки І. Кайдзен: ключ к успеху японских компаний М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. 274 с.
5. Маурер Р. Шаг за шагом к достижению цели. Метод кайдзен М. : Альпина Паблшер, 2014. 192 с.
6. Петришин Л. Й. Формування креативності майбутніх соціальних педагогів: теоретико-методичний аспект : монографія. Т. : Астон, 2014. 400 с.
7. Чуланова О. Л. Применение технологии Кайдзен в управлении персоналом. Мир науки. 2014. № 4. С. 56-64.
8. Шашина М. В. Застосування концепції кайдзен менеджменту для підвищення ефективності діяльності вітчизняних підприємствах. Агросвіт. 2018. № 7. С. 26-30.
9. Torrance E. P. Education and creativity. Creativity: Progress and Potential. N.Y., 1964.